

ного Іншого як жінку в її стосунку до чоловіка, розвиває феміністичний аспект постколоніальної критики, а відтак теоретично збагачує дискурс Іншого в контексті феміністичної критики та дає можливість проаналізувати жіночих персонажів.

Література:

1. Маккей К. Передмова (до видання «В інших світах» 1988 р.) / К. Маккей. – К. : Вид. дім «Всесвіт», 2006. – С. 25–41.
2. Павлишин М. Постколоніальна теорія і критика / М. Павлишин // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 531–535.
3. Саїд Э. В. Ориентализм. Западные концепции Востока / Саид Э. В.; [пер. с англ. А.В. Говорунова]. – СПб. : Русский Мир, 2006. – 640 с.
4. Саїд Е. Культура й імперіалізм / Е. Саїд. – К. : Критика, 2007. – 608 с.
5. Саїд Е. Ориенталізм / Е. Саїд // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 544–558.
6. Співак І. Ч. В інших світах. Есеї з питань культурної політики / І. Ч. Співак. – К. : Вид. дім «Всесвіт», 2006. – 478 с.
7. Співак І. Ч. Чи може підпорядковане промовляти? / І. Ч. Співак // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 540–543.
8. Ashcroft B. Postcolonial studies: key concepts / Ashcroft B., Griffith G., Tiffin H. – [2nd ed.]. – Routledge : Taylor & Francis Group, 2007. – 292 p.
9. Bhabha H. The Location of Culture / Bhabha H. – London and New York : Routledge, 1994. – 408 p.
10. Fanon F. Black Skin White Masks / Fanon F. – London : Pluto Press, 2008. – 186 p.

УДК 82-1/29.111.83.-17.

С. Э. Трош,

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, м. Київ

ГЕНДЕРНА КАРТИНА СВІТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ПЕРІОДУ РЕСТАВРАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ С. БАТЛЕРА)

У статті представлено комплекс методів інтерпретації гендерної картини світу в поезії періоду Реставрації на прикладі сатиричної поеми С. Батлера «Гудібрас». Використано гендерний, історико-біографічний, історико-літературний, поетологічний та інтертекстуальний методи аналізу.

Ключові слова: Семюель Батлер, біографія, гендер, картина світу.

GENDER WORLDVIEW OF POETRY OF THE ENGLISH RESTORATION PERIOD (BASED ON WORKS OF S. BUTLER)

This article shows a set of methods for interpreting gender worldview of the poetry of the English Restoration period. The poetry of this period is characterized by contextual contradictions, functional opposites of types of creative thinking, different means of gender poetics, which leads to urgency of literary and cultural overview of Restoration century; the necessity for systematic study of conceptual and poetical gender characteristics in the context of composition, character, time and place, plot and genre transformations. Our research is devoted to the analysis of gender worldview of poetry in the English Restoration period. Under the gender worldview we understand gender roles, variable components of the concepts of «masculinity» and «femininity» and untypical variants of gender situations in plot, when the peripheral features are becoming central. As an example it is given S. Butler's satirical long poem «Hudibras». It is used gender, historical, biographical, literary and intertextual methods of analysis.

Key words: Samuel Butler, biography, gender and worldview.

ГЕНДЕРНАЯ КАРТИНА МИРА В АНГЛИЙСКОЙ ПОЭЗИИ ПЕРИОДА РЕСТАВРАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА С. БАТЛЕРА)

В статье представлен комплекс методов интерпретации гендерной картины мира в английской поэзии периода Реставрации на примере сатирической поэмы С. Батлера «Гудибрас». Используются гендерный, историко-биографический, историко-литературный, поетологический и интертекстуальный методы анализа.

Ключевые слова: Сэмюэль Батлер, биография, гендер, картина мира.

Вступ. Наше дослідження присвячене аналізу гендерної картини світу в англійській поезії періоду Реставрації. Під гендерною картиною світу ми розуміємо гендерні ролі, тобто появу інваріантних та варіативних компонентів понять «маскулінність» і «фемініність», а також нетипових варіантів гендерних сюжет-ситуацій, коли периферійні ознаки стають центральними [3, с. 91–95].

Історично період Реставрації охоплює приблизно 30 років. В цей період відбувається повернення династії Стюартів та Славна Революція. Події цього буремного часу відбилися і на особливостях гендерного дискурсу творчості письменників. Поезія цієї доби характеризується контекстними суперечностями, функціонуванням протилежних типів художнього мислення, відмінними засобами гендерної поетики, що зумовлює актуальність формування уявлення про британський літературний та культурний процес кінця XVI-першої половини XVIII століття; необхідність системного вивчення концептуальних та поетикальних гендерних особливостей в контексті композиційних, персонажних, хронологічних, сюжетних, та жанрових трансформацій.

Для детального аналізу поетичного тексту ми використали методикку яка поєднує декілька методів: 1) історико-біографічний; 2) історико-літературний; 3) інтертекстуальний та 4) гендерний.

Фактичним матеріалом ми обрали найяскравіший текст англійського автора Семюеля Батлера (1612-1680) поему «Гудібрас».

Історико-біографічний контекст: С. Батлер народився в Стренсемській парафії (the parish of Strensham) Вустерського графства у 1612 році, через чотири роки після народження Джона Мільтона. Освіту отримав у граматичній школі Ворчестера, потім вступив до Кембріджу, але, за словами сучасників, «через брак грошей його так й не зачислили до жодного з коледжів». Тобто освіта Батлера, як і більшості письменників-сучасників обмежувалася лише середньою школою. В молоді роки С.Б. працював бібліотекарем в домі графині Кентської. Там йому випав шанс зустріти одного з найвідоміших інтелектуалів того часу – юриста Селдена (Selden). Згодом він стає особистим секретарем Семюеля Льюка (Samuel Luke): прибічника Кромвеля, полковника Парламентської Армії. Сер Семюель був щирим пресвітеріанцем й палким борцем з Англіканською

Церквою та королівським урядом. Саме з Семюеля Батлера створить персонаж «Сер Гудібрас» («Sir Hudibras»). Під час Реставрації (1660-1688) Батлера призначають домоправителем (steward) замку Ладлоу (Ludlow): в офіційній резиденції графа Керберійського (the Earl of Carbery), тодішнього намісника (president of the principality) Вельсу. На той час Батлеру виповнилося п'ятдесят. Незабаром він одружився з удовою-дворянкою місис Херберт. Вона була дуже багата, але свої гроші вклала в різні сумнівні підприємства й незабаром збанкрутувала. Батлеру довелося замислитися про літературні заробітки.

Історико-літературний контекст. У 1663 році С. Батлер публікує першу частину «Сера Гудібраса». Поема миттєво набуває читачів серед всіх верств суспільства і всіх політичних партій, за винятком пуритан і республіканців. Король Карл II Стюарт (1630-1685) був настільки захоплений поемою «Гудібрас», що навіть обіцяв Батлерові за неї високу винагороду. Проте король так й не дотримався свого слова.

Поема описує пригоди лицаря і його зброєносця, сквайра, за часів Громадянської війни. Батлер не втрачає нагоди дати сатиричні замальовки інDEPENDENTІВ, пресвітеріанців і прихильників Парламентської партії, юристів-«законників», а також світських дам. Текст рясніє найрізноманітнішими відомостями (і сюжетними відступами) в царині астрології, догикі, метафізики, міфології. Популярність поеми була заснована, насамперед, на пізнаваності: її персонажі пародіювали відомих діячів свого часу. Сюжет частково нагадує «Дон Кіхота» Сервантеса. Вступи до кожної з пісень-кантів (cantos) імітують пародіюють аналогічні вступи в поемі «Королеви фей» Спенсера. Головний герой, Гудібрас, вічно воює з церковниками та іншими носіями гріхів, проте терпить побої, приниження і поразки через боязкуватий характер і недалекий розум.

Друга частина поеми з'являється у 1664 році. В ній представлена викривальна сатира на астрологів, ремесло яких було дуже популярним в Європі.

В третій частині Гудібрас вирішує самостійно (без допомоги астролога) пришвидшити одруження із багатою удовою, зізнавшись у своїх «муках і стражданнях» через кохання до неї. Проте, цього разу його адвокат радить спочатку написати любовного листа, аби закоханість Гудібраса виглядала більш правдоподібно. Саме третій розділ експліцитно характеризує стосунки між чоловіком та жінкою, їх гендерні мотиви і мотивування. Завдяки гендерному дискурсу, С. Батлер підтекстово дає читачеві можливість побачити всю панораму світського та релігійного життя епохи Реставрації.

Структуральний аналіз. Поема С. Батлера написана гудібрастичним (hudibrastic) типом вірша, винахідником якої є сам поет. Для поеми він вигадав іроікомічну систему віршування: римована схема типова для олександрійського вірша (aa, bb, cc, dd, і т.д.), проте для гумористичності Батлер додає частотну (кожну четверту) жіночу риму. Наприклад, римування «ev'ry lover» та «might recover», або «nor pretence» та «ог conscience». Крім цього, в поемі залучені невідповідні (нетипові) порівняння, наприклад «drunk» і «punk» (у значенні «prostitute», повія):

*When hard words, jealousies, and fears,
Set folks together by the ears,
And made them fight, like mad or drunk,
For Dame Religion, as for punk;*

тут у значенні подібності релігійного екстазу пуритан до статевого акту та сп'яніння повії. Гудібрастичний тип римування згодом стане традиційним для сатири. Так, майже всі поетичні твори Джонатана Свіфта написані гудібрастично.

Персональний та жанровий рівень. Головний персонаж поеми – лицар, герой-воїн вищого рангу на ім'я Гудібрас. Це ім'я походить від Hudi, Гуго або Річард; bras <жовта мідь>. Ім'я «Гудібрас» в Британській літературі та фольклорі пов'язано із легендарним Руд Гуд Гудібрасом (Rud Hud Hudibras) – дев'ятим міфічним королем Британії, сином короля Лайла [8]. Відповідно до твору Джефрі Монмутського (Geoffrey of Monmouth, с. 1100 – с. 1155), Руд Гуд Гудібрас, вступивши на трон після смерті батька, припинив громадянську війну і володарював 39 років. Необхідно зазначити, що прихід до влади Карла II Стюарта подібний до сюжету володарювання міфічного Гудібраса. Карл II Стюарт, був коронований у 1661 році, через 12 років після втрати батька Карла I Стюарта, який прогорав у громадянській війні. Батлерівський Гудібрас веде постійну боротьбу із церковниками, проте схильний вірити в окультну силу алхімії та астрології. Відомо, що Карл II Стюарт захоплювався алхімією й мав власну лабораторію в палаці Вайтхолл, де відчайдушно намагався перетворити ртуть на золото [5, с. 125–134]. Такі цікаві збіжності наводять нас на думку, що поема «Гудібрас» була сатирою не лише на вище суспільство, а й на самого короля. Окрім захоплення алхімією, Карл був відомий і своєю палкою пристрастю до жінок: мав велику кількість коханок й 14 позашлюбних дітей, через що отримав прізвисько «Веселий король» («the Merry King»). Тому, не випадково заключна частина поеми присвячена гендерній проблематиці, яка, вочевидь, була гострою темою у вельможних колах Англії епохи Реставрації.

Гудібрас пише листа своїй пані. Мотивуванням для цього є бажання закохати в себе багату удову й одружитися з нею та її статками. Тактика підкорення Пані продумана хитромудрим юристом – радником Гудібраса. Тобто, мотив спокуси повинен бути магістральним в цьому посланні, проте Гудібрас свого листа називає «*Героїчна Епістола...*» («*An Heroical Epistle of Hudibras To His Lady*»). Герой-воїн, або куртуазний герой Середньовіччя ніколи не буде називати свого послання до пані «героїчним», скоріш «романтичним» чи «пристрасним», бо його статус забезпечує ознаку героїчності всього його життя, окрім кохання до леді, яке традиційно є винагородою за відвагу. Але у другій половині XVII й на початку XVIII ст. «послання»¹ дуже популярна поетична форма. Тексти трьох авторів представлені саме у жанрі епістолярної поезії. Щодо героїчної епістоли, – її зазвичай пишуть для і про жінок. Це суб-жанр (sub-genre [7, с. 213–222]) тематично й адресатно фемінний. Поети дуже часто вдавалися до риторичного прийому, коли автором епістоли були чоловічі персонажі, а їх послання – закликом до гендерної полеміки із жіночим персонажем та читачами [9, с. 79–81]. Лист до Пані починається словами: «I who was once as great as Caesar, / Am now reduc'd to Nebuchadnezzar; // And from as fam'd a conqueror / As ever took degree in war, / Or did his exercise in battle/...»; Гудібрас порівнює себе із Цезарем, тобто імператором і полководцем. Пристрасть Цезаря до слави панує над його героїзмом². Така мода на показовість героїчності стане магістральною в епоху Реставрації в Англії, а в гендерних стосунках галантна поза і показна статура пануватимуть над «ренесансною чуттєвістю». Батлерівський персонаж є віддзеркаленням чоловіків усієї епохи: він не середньовічний лицар (knight), а скоріше, галантний кавалер (cavalier), – аристократ, який здатний на героїзм лише тоді, коли на нього дивляться й на зізнання в коханні тільки тоді, коли він впевнений, що матиме успіх. Для нього кар'єрне зростання, слава й влада при дворі є основними компонентами, які утворюють його образ «лицаря» нової формалії.

За чверть століття до Гудібраса в англійській літературі були персонажі військових-коханців у викривально сатиричних віршах «Солдат» («A Soldier») та «Що за халепа?...» («Out Upon It! I Have Loved») поета-кавалера Сера Джона

¹ В англійській поезії була представлена Семьюелем Деніелем на початку XVII ст.

² Варто згадати картини Енджела Гарсія Пінто, на яких Цезар творить величавий імідж своєю позою (posture).

Саклінга (Sir John Suckling). Для Саклінгівських кавалерів існує любов як один із атрибутів життя військового, але їм не властива чуттєвість, а кохання не є основою буття, натомість слава є основним мотивом навіть в гендерних стосунках. Гудібрас теж являє собою військового-коханця, але жіночі запити вельми зросли: герой-воїн не є ідеалом для жінки Реставрації. У гендерних стосунках галантність переродила культ жінки в набагато масштабніший, ніж куртуазність, презентуючи його не лише в традиційному куртуазному каноні: лицар визнає свою даму «могутньою» володаркою, а себе – її васалом; він готовий прийняти заради неї будь-який виклик долі, будь-які випробування. А й в новій іпостасі: його улесливості й кмітливості та її жорстокої бездушності, тобто сили незалежності. Своє героїчне послання Гудібрас завершує словами про те, що закон Господа і закон природи диктують домінування чоловіка над жінкою як єдино правильний устрій. Гудібрас запевняє, що право обирати має лише чоловік, а жінка повинна підкорятися:

*<...For why should ev'ry savage beast
Exceed his great lord's interest?
Have freer pow'r than he in grace,
And nature, o'er the creature has?..>*

Він висловлює обурення через англійські шлюбні закони, де обов'язковим є вінчання та укладання шлюбного контракту з урахуванням прав жінки, натомість ідеалізує подружні стосунки у Стародавньому Римі. Гудібрас наводить приклад лише римського шлюбу «cum manu», коли жінка потрапляла під владу чоловіка і не могла розпоряджатися посагом і принесеним багатством. Хоча, в Римі були й інші варіанти шлюбу, наприклад: конкубінат (лат. concubinatus), або цивільний шлюб – поширений вид стосунків серед солдатів, сенаторів, рабів і вільних громадян, за яким жодна зі сторін не ризикувала майном чи статусом. Офіційно в Англії до 1882 року функціонував (дуже схожий на римський «cum manu») загальний закон (common law) з питань майна подружжя, за яким все, чим володіла жінка до шлюбу, переходило у власність чоловіка. Проте, у XVII столітті для збереження фамільного майна та інтересів жінки вперше був створений інститут окремої власності дружини, який забезпечував збереження її статків [6, с. 9–45].

Впевнений у своїй беззаперечній перемозі Гудібрас, пригадуючи гендерні стосунки в Римі, підтекстово обумовлює той варіант шлюбу, який вважає прийнятним й вигідним для нього самого. Просторікуючи про весільне кохання, яке споєляє його серце, він дуже обачливо прораховує структуру свого подружнього життя, постаючи в образі холодно-кровного менеджера. В поезії доби Середньовіччя й до пізнього Ренесансу магістральним мотивом була віра в героїчні та гендерні ідеали: мужність, звитягу, відважність; незвичайність, винятковість; кохання до прекрасної Пані і відданість їй (наприклад, чосерівські Лицар та Сквайр і т.д.) [1, с. 145–149]. Але в лицаря Реставрації Гудібраса немає віри в ідеали, а є беззаперечна настанова в будь-який спосіб (за допомогою астрологів, алхіміків, юристів) отримати кінцевий успіх.

Жіночі персонажі в поезії другої половини XVII ст. перетворюються з пасивних об'єктів реалізації гендерних мотивів на активних учасників гендерного диспуту. Розвиток цього дискурсу відбувається за жанровим каноном епістоли і складається не лише з послання Гудібраса, а й з відповіді Пані своєму Лицареві. Полемічність жанру епістоли гендерно характеризує удову через специфіку її мовлення, ознаки якого складають портрет овдової Пані другої половини XVII століття.

С. Батлер навмисно не дає власного імені своїй героїні, бо її фемінні ознаки реалізується не через характеристику особових якостей, а через статусність. Вона Пані (Lady), а отже – аристократка, яка володіє привілейованим становищем в суспільстві, статками і владою, а також наділена шляхетною поведінкою й гарними манерами. Статус удови свідчить про її досвідченість в царині інтимних та шлюбних стосунків із чоловіком. До першої половини XX ст. статус удови для молодої жінки в британському суспільстві зобов'язував її до повторного одруження, яке рятувало жінку від приреченості позбавлення права вести світський спосіб життя. Фінансово удова отримувала одну третю частину майна чоловіка за наявності дітей. У Пані немає спадкоємців, а отже вона отримала половину всіх статків померлого чоловіка, що зробило з неї привабливу наречену для «закоханих» лицарів Реставрації.

Свого листа леді починає із відповіді тільки на другу частину листа Гудібраса, де він використовує ремінісценції на біблійські сюжети про гріховність Адама і Єви. За самовизначенням Гудібраса (він порівнює себе із Навуходоносором), Пані номінує чоловіка звірем (beast). В сексуальному контексті таке визначення може позначати ненормовану поведінку, а саме грубість та безконтрольність у відносинах із жінками; в еротичному – полювання, двобій, де доля звіра (Гудібраса) вже вирішена [2, с. 181–179]. Героїзм Гудібраса вона зводить до нищівного колонізаторства. Батлерівська Пані залишає без відповіді залицяння Гудібраса й компліменти щодо її зовнішності. Гудібрас відчайдушно порівнює частини її тіла із дорогоцінним камінням, проте для Європейського канону, на відміну від Східного, це є нетиповим, штучним та анти-фемінним (для порівняння, образ жадливої Мопси Ф. Сідні та прекрасних жіночих персонажів суфійської поезії Кримських ханів: Газзі, Резмі та інших) [4]. Ці улесливі компліменти Пані залишає поза увагою і полемізує лише про ті аспекти, які окреслюють коло її інтересів і прав:

*<...What raptures fond and amorous
O' th' charms and graces of my house;
What extasy and scorching flame,
Burns for my money in my name;
What from th' unnatural desire
To beasts and cattle takes its fire;
What tender sigh, and trickling tear,
Longs for a thousand pounds a year;
And languishing transports are fond
Of statute, mortgage, bill, and bond...>*

Леді епохи Реставрації під стать своєму лицареві позбавлена чуттєвості та гендерної дитинності, які формувалися не лише через еротичні мотиви в поезії Е. Спенсера, Дж. Донна, Б. Джонсона та інших, а й завдяки мотивам любовної гри кінця XVI першої половини XVII ст. в ліриці Генрі Говарда, Александера Скотта, Семьюела Деніела та інших. Пані Реставрації руйнує куртуазні мотиви Середньовіччя й пізнього Ренесансу: в епістолі до Лицаря мотив відваги та сили, які Гудібрас мав би демонструвати в боях та придушенні повстань, в гендерних стосунках став не важливим й навіть анти-геройським, замість нього з'являється мотив служіння жіноцтву не лише в еротичному плані, коли милування та оспівування жіночої чуттєвості вмотивовувалось природною потребою чоловіка отримати задоволення та залишити нащадків, а й в статусному, коли жінка отримувала право на фінансову та суспільну незалежність.

Висновок. Для комічності сюжету поеми, поет створює в гендерному аспекті «гротескний» чоловічий персонаж, який має незбіжні гендерні ознаки, функції та мотиви згідно з його образом. В посланні Гудібраса багато ціннісних гендерних

суперечностей: спочатку куртуазне піднесення жінки до подоби Діви Марії, а потім її руйнівне приниження порівнянням із диким звіром; заклик до гендерної свободи, оспівування римських оргій й захоплення патріархальним суспільством; на-решті, мотивування любовної пристрасті до жінки й мотив пристрасної любові до її статків. До Батлерівського чоловічого персонажа експліцитно в поезії не існувало образу лицаря, який при написанні любовного листа звертався б до радника-юриста. Або прекрасної Пані, для якої основними мотивами в стосунках із чоловіками виступають її фінансова та статусна незалежність. Гендерна картина світу англійської поезії кінця XVII століття, поява нових ознак понять «фемінність» та «маскулінність» потребує детального аналізу не лише в ретроспективному аспекті, а й в перспективному. Це дозволить простежити еволюцію гендерних ознак, символів і мотивів та виступатиме перспективою нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Новикова М. А. Героические мотивы: люди Церкви / М. А. Новикова, Э. Р. Тулуп // Культура народов Причерноморья. – Симферополь : Изд-во ТНУ имени В. И. Вернадского, 2011. – Вып. 211. – С. 145–149.
2. Новикова М. А. Міфи та місія: [монографія] / М. А. Новикова. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – С. 181–199.
3. Павличко С. Теорія літератури/ Дискурс особистих стосунків. Біографічний відступ / С. Павличко. – К. : «ОСНОВИ», 2009. – С. 91–95.
4. Стріха М. В. Специфіка гендерних мотивів у творчості Філіпа Сідні та Бахадир Герай хана і (Резмі): історико-біографічний та компаративний аспекти / М. В. Стріха, С. Е. Трош // Слово і Час. – 2015. – № 2. – [У друці].
5. Lenihan J. M. Adventures in activation analysis (1953-1978) // Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry. – 1979. – vol. 48. – P. 125–134.
6. Maureen Waller. 1700: Scenes from London Life. / W. Maureen. – New York/ London : Four Walls Eight Windows, 2000. – P. 9–45.
7. Margaretta J. Encyclopedia of life writing : autobiographical and biographical forms / J. Margaretta. – London : Fitzroy Dearborn, 2001. – 2 v. (xlvii, 1090 p.) – P. 213–221.
8. Online Etymology Dictionary. – [Ел. ресурс]. – Режим дост. : [http://www.etymonline.com/index.php?term=hudibras]. – 2.02.16 – Загл. з екрана.
9. Tradition and the Poetics of Self in Nineteenth-Century Women's Poetry. Ed. by Barbara Garlick. – Amsterdam; New York : Rodopi, 2002. – P. 79–81.

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Samuel Butler. Hudibras in three parts/ Written in the time of the Late Wars. With annotations and Glossary. – Ex-classics Project, 2009. – P. 237–255.

УДК 821.111.09

О. В. Тупахіна,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ПОСТКОЛОНІАЛЬНОМУ ІНТЕР'ЄРІ НЕОВІКТОРІАНСЬКОГО РОМАНУ ЛЛОЙДА ДЖОНСА «MISTER PIP»

Роман новозеландського письменника Ллойда Джонса «Містер Піп» розглядається у статті як приклад специфічної жанрової модифікації постколоніального роману, обумовленої певною амбівалентністю сучасного нео-вікторіанського дискурсу у ставленні до імперської спадщини вікторіанської доби. Послідовність трансформацій вікторіанського претексту («Великих сподівань» Ч. Діккенса) у поєднанні з усталеним мотивом «подолання німоти» не лише віддзеркалює перебіг дифузії культур метрополії та колонії, але й демонструє поетапне подолання культурного «англоцентризму».

Ключові слова: нео-вікторіанський роман, постколоніалізм, «англійськість», інтертекстуальність

INTERCULTURAL DIALOGUE IN POST-COLONIAL INTERIOR OF LLOYD JONES'S NE-VICTORIAN NOVEL «MISTER PIP»

The article explores Lloyd Jones's «Mister Pip» as a sample of specific generic modification of post-colonial novel determined by a certain ambivalence of modern Neo-Victorianism towards Victorian imperial heritage. By successfully combining the transformations of its Victorian pretext («Great Expectations» by Charles Dickens) with a steady motive of overcoming cultural muteness, the New Zealand writer not only reflects upon colonial and metropolitan cultural diffusion, but demonstrates the process of breaking cultural Anglo-centrism.

Key words: Neo-Victorian novel, Post-Colonialism, «Englishness», intertextuality.

ДИАЛОГ КУЛЬТУР В ПОСТКОЛОНИАЛЬНОМ ИНТЕРЬЕРЕ НЕОВИКТОРИАНСКОГО РОМАНА ЛЛОЙДА ДЖОНСА «МИСТЕР ПИП»

Роман новозеландского писателя Ллойда Джонса «Мистер Пип» рассматривается в статье в качестве примера специфической жанровой модификации постколонийального романа, обусловленного амбивалентностью современного неовикторианского дискурса в отношении имперского наследия викторианской эпохи. Последовательность трансформаций викторианского претекста («Больших надежд» Ч. Диккенса) в совокупности с устойчивым мотивом «избавления от немoty» не только отражает процесс диффузии культур метрополии и колонии, но и демонстрирует поэтапное преодоление культурного «англоцентризма».

Ключевые слова: неовикторианский роман, постколонизализм, «английскость», интертекстуальность.

З урахуванням важливості концепту «імперіалізм» для формування семантичного поля поняття «вікторіанство» у суспільній свідомості, парадоксальним виглядає той факт, що до початку 90-х років XX ст. постколоніальна ревізія вікторіанської спадщини, розпочата загальновідомим твором Джин Ріс «Wide Sargasso Sea», не набула достатнього поширення у літературі «вікторіанського відродження». Представлена у неовікторіанському літературному дискурсі 50-80-х рр. XX ст. хіба що романами Дж. Фаррела «The Siege of Krishnapur» (1973), Роберта Дрю «The Savage Crows» (1976) та оновленою традицією американської «невільничої оповіді» [8, с. 67 – 68], на порубіжжі XX-XXI ст. постколоніальна проблематика зазнає бурхливого розвитку у творах Джейн Роджерс «Promised Lands» (1995), Пітера Кері «Jack Maggs» (1997), Андреа Барретт «The Voyage of the Narwhal» (1998), Метью Ніла «English Passengers» (2000), Деніела Мейсона «The Piano Turner» (2002), Роуз Тремейн «The Colour» (2003), Джуліана Барнса «Arthur and George» (2005), Кейт Гренвіль «The Secret River» (2005) та ін.